

de Esperanto „La Fundamento” – igas ilin eĉ pli stabilaj. (4) „Dispersal”: Esperanto eble sukcesis pro tio, ke la unuaj lernolibroj aperis en grandaj lingvoj rusa, germana, angla kaj franca. Krome Zamenhof tre frue lanĉis movadon. (5) „Enthusiasm”: La internacilingvaj movadoj estas organizitaj laŭ religiaj aŭ politikaj modeloj kun ĉiuj koncernaj rimedoj kiel propagado, konvinkado, informado, amo kaj obstino. (6): „Organization”: Akademioj, naciaj organizaĵoj, kluboj, rondetoj k.s. multe helpas diskonigi kaj manipuli la lingvon. (7) „External Events”: La dua mondmilio en Eŭropo damaĝis planlingvajn movadojn; kelkaj, kiel Latino sine flexione, ne plu travivis ĝin.

Resume, Bartlett jes ja vidas, ke nuraj lingvistikaj faktoroj estas malfortaj por disvasti la lingvon, sed nelingvistikaj, kiel organizaĵo kaj entuzismo helpas. La faktorojn ekonomian kaj politikan, pro kiu prosperas la angla, li tamen pretervidas, same kiel Harrison kaj aliaj, ekz. Philip Hunt, kies konsiloj „How a common language for the EU could be established” (Kiel povus stabiliĝi komuna lingvo por Europa Unio) aperis en 1998 (ne plu funkcia fonto en majo 2019: <http://www.vision25demon.co.uk/el/intro.htm>).

16.2. Langmaker (metiejo kaj arkivejo por konstruitaj lingvoj) kaj kelkaj posteuloj

La plej imponan kolekton de conlangs kaj la plej ampleksan oferton de servoj havis profesie administrata portalo „Langmaker” (originale <http://www.langmaker.com>) de Jeffrey Henning. Li interesiĝis pri conlangs ekde junaĝo, en 1982 li publikigis sian unuan fantazian gnomlingvon Karklak; sekvis pluraj aliaj, la plej konataj estas Fith, Dublex kaj Kali-Sise. En 1995 li startigis publikigadon de reta revuo *Model languages*. Ties unua numero enhavis la intertempe famiĝintan enkondukon en lingvohobiadon *An introduction to the hobby of model languages*: „Some people build model airplanes, some craft model trains and some... well, they invent model languages. Model languages can be everything from a few words of made-up slang to a rigorously developed system of interrelated imaginary tongues. It is not a hobby many people know about, since model languages cannot be flown in the park like a model airplane or displayed in full glory in the basement like a model railroad. Model languages exist on paper or in computer files and may be shared only with a few close friends or may be used to give depth to imaginary worlds read or watched by millions.”

Same kiel aliaj kolektantoj de lingvoprojektoj, Henning estis rimarkinta, ke la nombro de internaciaj helplingvoj kaj eksperimentaj lingvoj estas eta kompare al tiuj kreataj „just for fun”, do por propra plezuro, por amika rondo, por fantazia lando aŭ virtuala mondo. Tiel same kiel oni fabrikas trajnomodelojn, oni kreu lingvomodelojn – jen simpatia kaj nobla hobia, kies ŝatantoj ricevas tra interreto elstarajn eblojn por publikigo kaj kontaktigo. Henning ekkonis novan tendencon, kuraĝigis la aŭtorojn, kolektis, pridiskutis kaj komentis ĉiuspecajn senditajn conlangs (kaj malnovajn kaj novajn) kaj katalogis ilin en superrigarda databazo, ĉiun kun mallonga karakterizo kaj ligilo al koncerna retpaĝo. Krome li kreis apartajn dosierarojn por skribsistemoj, neologismoj, lingvistikaj libroj kaj aliaj materialoj utilaj por lingvokreado. Tre populara estas ankaŭ kolekto de tradukoj de la biblia „Babela teksto” Genesis 11:1-9, en centon da conlangs (tiam <http://www.langmaker.com/babelintro>).